

जनतेशी सल्लामसलत

ग्रामपंचायत स्तरावर जनतेशी सल्लामसलत करणे ही लोकशाहीतील अत्यंत महत्त्वाची प्रक्रिया आहे, ज्याद्वारे गावच्या विकासात गावकऱ्यांचा थेट सहभाग सुनिश्चित केला जातो. महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियम १९५९ नुसार यासाठी खालील प्रमुख व्यवस्था आहेत:

१. ग्रामसभा (Gram Sabha):

- **सर्वात महत्त्वाचे व्यासपीठ:** ग्रामसभा हे ग्रामपंचायत स्तरावरील लोकशाहीचे सर्वात महत्त्वाचे अंग आहे. गावातील सर्व प्रौढ मतदार (मतदार यादीत नाव असलेले) ग्रामसभेचे सदस्य असतात.
- **कायदेशीर बंधन:** वित्तीय वर्षात किमान सहा ग्रामसभा घेणे कायद्याने बंधनकारक आहे.
- **कामकाज:** गावात कोणती कामे करावीत, कोणती योजना राबवावी, लाभार्थ्यांची निवड करणे (उदा. घरकुल योजना) आणि ग्रामपंचायतीच्या खर्चाचे ऑडिट करणे यावर ग्रामसभेत खुली चर्चा होऊन ठराव मंजूर केले जातात.

२. ग्रामपंचायत सभा (Gram Panchayat Meetings):

- सरपंच आणि ग्रामपंचायत अधिकारी हे गावातील ग्रामपंचायत सभा बोलावतात. या सभामध्ये ग्रामसभेने सुचवलेल्या मुद्द्यांवर निर्णय घेतले जातात.

३. ग्रामविकास समित्या (Gram Vikas Samiti):

- ग्रामपंचायत अधिनियमातील कलम ४९ नुसार ग्रामविकास समित्या गठित करून विशिष्ट कामांसाठी (उदा. पाणी पुरवठा, स्वच्छता) गावच्या प्रतिनिधींशी सल्लामसलत केली जाते.

४. पारदर्शकता आणि संवाद (Transparency and Communication):

- ग्रामपंचायत निर्णय, विकासकामांचे बजेट आणि इतर माहिती ग्रामपंचायत कार्यालयातील नोटीस बोर्डवर लावणे बंधनकारक आहे.
- नागरिक ग्रामसभेच्या निर्णयांविषयी माहिती मागू शकतात.

ॡ. महलला व वलशेष ग्रामसभा (Women & Special Gram Sabhas):

- महललांच्या समसुतल समजून घेण्यासाठी आणल गलवातील आर्थलक दुर्बल घटकांसाठी वलशेष ग्रामसभा आयोजलत केलुतल जातात.
- थोडकुतल, गलवकुतल वलकलस आरलखडुतल, कर आकलरणीत, आणल सामलजलक समसुतलंवर उडलड शोधतलनल ग्रलमपंचलयत जनतेशी संवलद सलधते व तुतलंकुतल सललुतलनुसलर नलरुणड घेते.